

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

IV. An Dei prouidentia circa omnia omninò, & singula creata versetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

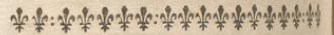
ut eas facere, vel non facere possit, siueque, ut fiant, vel impedire: quare & eo iure domino, & potestate sua suprema nullo operis, aut vniuersi commodo maiori, immo absolute nullo, attentio, potest sapientissime honestissimeque malas generis etiam morales, siue actiones prauas, & peccata permittere pro libito, vel impedire; tamen non melius sensu illo, sed longe peius mundus haberet. Probatur: quia vel peccata permittere nequit, vel secus; si secus habetur intentum; si nequit: ergo actiones prauae eius domino, & potestati liberae ut fiat vel non sint in rebus non subiacerent, sed ex necessaria omnino Dei voluntate impedirentur, ac non erunt; unde neque erga voluntatem suam non permissuam, sed impedituam peccati libertatem, & potestatem indifferenter voluntatis in actu primo habebit. Unde nec physicum actionis, hic, & nunc, prauae à Deo erit: cum Deus, permissuam adhuc potestatem, ut sit hic, & nunc, ea actio minime habeat.

4. Ex quo inferitur, è duobus aequè falsis, & absurdis, vnum: vel actiones prauas, hic, & nunc, neque esse defacto, contra infaultam generis nostri, plusquam quotidianam, & frequentiore, experientiam: immo neque esse vnquam posse, vel totum reale actionis hic & nunc prauae à nobis adaequatae & totalitate causae pendere, quin Deo in eis eliciendis, & operandis subdamur, subdiue possimus: quocumque enim modo in eis eliciendis subditi Dei potentiae, & voluntati posse defendas, permitti actiones, hic, & nunc, prauas posse ac defacto permitti contra tuam doctrinam admittes. Nisi enim fatearis totam actionem nostram, hic, & nunc, prauam nulla à Deo eiusque potestate, & voluntate, dependentia adhuc permissuam à nobis totalitate causae esse: eius omnipotentiam, & vim ad extra actiuam nobis applicari nostraeque determinationi ad eius actionis eliciendam subditi ex Dei voluntate libera debes fateri: atqui haec ipsa est voluntas permissuam actionis, hic, & nunc prauae, vel illam completiue constituens: ergo non potes negare voluntatem permissuam Dei erga prauam, hic, & nunc, actionem nostram, quin asseras nos eiusmodi actionem omnino independentem à Deo, eiusque omnipotentia, & voluntate, adhuc permissuam, totalitate causae producere.

5. Iam verò si è Dei voluntate permissuam actiones nostrae pendeant, nec liber Deus in eis impediendis, vel permittendis pro sua potestate, & dominio sit in primis Dominica illa oratio, *Et ne nos inducas in tentationem*: id est prauae agere non permittas, stolidi duplici titulo erit. Primo quia nec permittere, nec aliquid omnino circa eius existentiam, vel non existentiam negotiari Deus potest: cum id totum penes nos solos sit: Tum, quia libere agere erga alterutrum non potest: stolidum autem est ab aliquo petere, quod non potest immo & quod non praestare non potest: ut de se patet. Secundò omnis pia, imò & prudens gratiarum actio Deo pro non admissis peccatis, & quod tentationibus non succubuerimus à republica rationali prorsus eliminatur ob eandem rationem: quod id, neque à Deo libere habuerimus, nec omnino habuerimus; quae tamen fidei dogmatibus aduerferentur, rationis etiam naturalis lumini, & instinctui contrariantur, ex quo gentes omnes, quae aliquam Deitatem cognouerunt, Deos quosque suos, ut recte operarentur, atque à turpibus, quas aestimabant, actionibus liberarentur orabant, ab eisque liberati gratias agebant. Denique omnis necessitas gratiae Dei ad superandas grauissimas qualque tentationes, & conlectaria alia fidei dogmata eueruntur iuxta hanc doctrinam. Maior argumenti Auerrois iuxta hanc doctrinam distinguenda ad formam solutionis erit, concedenda de prouidente, qui ex dominio non prorsus independenti, & absoluto rerum, quibus prouidet, neganda vero de Deo, qui ex tali dominio prouidet, ut prouideret Deum creatis cunctis demonstrauimus.

6. Denique si peccata à Deo permitti connaturalioris prouidentiae, & dispositionis Dei, cum ex parte sui, tum ex parte rationali creaturae liberae, cui prouidet, esset, confirmatio in gratia à Deo paucorum non esset, cum quae connaturalioris prouidentiae sunt, non pauca, & rara sint, sed frequentissima, ac fere omnium: Secundò non esset adeò excellens adhuc in supernaturali prouidentia priuilegium, & eximium, ut Patres

omnes, in B. V. MARIÆ. & Apostolis predicant, & extollunt: cum id prius naturalis prouidentiae, non dum ordinariae supernaturalis foret. Tercio valguè totum hominum, qui peccare saepe mortaliter, venialiter quotidie omnes & singuli inclinantur: tanta apparentem, nec ratione vacuam haberent quantam, quod extra naturalem sui prouidentiam extrahatur, ut peccent. Unde quarto inuidia & malignitatis morum difficile Deus excuteret, sicuti & volentis & auctoris actionem hic & nunc prauam, & peccatum, ac insuper auctoris peccati. Siquidem à connaturali prouidentia hominem extrahere debet peccatum propriamque infirmitatem & prouidentia extraordinaria fibique relemata, & quasi sequestrata dispositione vitetur ut peccatum existeret: iam si connaturaliter prouidentia erga rationales, ac liberas creaturas sit, posse, & defacto quandoque permittere peccatum facile argumento Auerrois satisfiet: concedenda enim est maior in praestare, à cuius prouidentia, & voluntate libera operatur, eiusque operatio prouidentia est, atque operatio ipsa essentialiter non pendet, & circa rem cui conaturalius posse permittere, & permittere quandoque malum non sit: neganda vero de prouidente quilibet Deus est, à quo essentia sua, & operans libere, eiusque libera operatio dependet, & circa rem, cui malum permissio connaturalior est, cuius prouidentia permittit malorum etiam moralium connaturalitatem maiorem in mundi, & visibilis, & spiritualis fabrica à Deo intentus maxime inscribit: expressusque est Ecclesiæ: *Non possumus eis quidquam addere, vel auferre, quae sint Deus, ut timeatur*. Huius timoris potentissimum motum sumi ex creatis, & humanis mali, permissio peccati experimento cogita est: quare, & modum ad eam finem efficacissimum ac subinde connaturalissimum, ut idcirco sapienter ad eum locum tono primo Bollandi dixerit: *Sciendum est haec, quae videntur esse voluti symbola spiritualium rerum, quare si hanc fidem ob quem facta sunt (etiam mala) omni prorsus carere defectu.*

QVÆSTIO IV.

An Dei prouidentia circa omnia omnino, & singula creata versetur.

Stensa iam, & expedita Dei prouidentia erga rationales creaturas liberas, earumque liberas actiones, etiam prauas, in quibus speciales occurrerent difficultates: de reliquis omnibus, in quibus eadem, & communis est ratio, & difficultas prouidentiae est disputare. Metue, cum specialis difficultatis quæ in malis, & physice defectuosius creaturis, & monstruosis effectibus apparet, in simili de actionibus moraliter prauis, & monstruosis autem prauenta proxime solutio.

CERTAMEN I.

Philosophorum errores, & affirmant sententia aliorum auctoritate, & dogmatica ex scriptura, & Patribus probatur.

1. Prouidentiam Dei erga singula, & omnia creata negauit saepe Aristoteles illam naturae solutribuens locis datis quaestione 2. certam. 1. numero 2.

Sed ætiam Aristotelem eis locis solum negare, vel singularium, quæ talium, non autem specierum, siue eorum secundum specificam prædicatam, quæ continent, & horum prædicatorum ratione, & titulo omnia etiam indiuidua: quemadmodum S. Thad omnia indiuidua secundum prædicatam entis concurrere Deum dixit (ex quo & alij sic loquuntur) nequaquam indiuiduationem à concursu Dei implicatorie excludens (vt male intelligunt aliquot Thomistæ crassiores) sed titulum concursus ad indiuiduum totum indiuiduum ostendens: & idem S. Doctor etiam docet productione indiuidui succedens loco corrupti specierum semel in mundo productarum perpetuati prædicatam Deum, quia eorum singularium prouidentiam obinde negat. Rursus citari pro hoc errore Aristoteles potest eo fundamento, quo futurorum contingentium, & vtilissimarum rerum scientiam (siue qua prouidentia esse nequit) negasse dicitur: quod non satis solidum fundamentum est, vt explicatione mentis Aristotelis vidimus tom. 1. de Deo vno contr. 2. d. 3. (vbi de scientia Dei erga creaturas) satis constat.

1. In eandem errorem ite vult Clemens Alexand. 1. Stromat. post med. vbi inter errores Philosophorum in scripturam incidentium, nec intelligentium, hinc recenset. *Aristotelem autem venit in mentem esse ad lucem adducere prouidentiam, ex hoc Psalmi. Domine in celo misericordia tua, & veritas tua usque ad nubes. Quod, & ipsi tribunt Ambrosio. 1. Offic. cap. 13. circa med. Ethicor. 1. Nazian. orat. 33. 1. de Theolog. nam. 34. & orat. 5. de Theologia Nicetas in eius orat. 10. de pauperum amore ad verba, quin porins Epiphanius. victim. Theodoret. 6. Græcanicar. affect. & in epistole diuini. decret. cap. de Prouid. Eusebius de præparat. Euang. lib. 15. cap. 4. Dazianus orat. ad Græcos, Lætiarius in vita Aristot. Auer. 12. Metaph. comm. 50. Rabbi Moyles lib. 3. cap. 18. & August. 5. de Genes. ad lit. cap. 1. ætiam autem illum circa obiecta diuinæ prouidentie non errasse, sed circa modum meditationis, vel immediationis, maxime, si eius certo sit, liber de mundo ad Alexandrum, vbi ait: maxime decere Deum omnia, etiam minima gubernare, & illis prouidere, quod ipsum de Platone censo: nam & sublimitas, tertium æquum, & corruptibilia, nec solum cælum, & Angelos, vt aliqui putant, diuinæ prouidentie subieci in Timæo, seu libro de natura post initium & versus med. & dialogo 10. de legib. post med. ait. *Offices quanto penitus sunt, tanto arte vna in propriis ipsorum operibus & paria simul, & magna exquisitis absolutisque perficiunt. Deus vero, qui sapientissimus est, & curare potest, ac vult, parua, quæ facilius gubernari possunt, propter insigniam, & ignauiam negliget? nullo modo. In modo ergo creatis aliquibus prouidendi solum Plato de prouidentia Dei forte errauit, de quo quæsit.**

3. Sed erroris huius contra diuinæ prouidentie vniuersalitem arguitur. Hieronymus in 1. Abacuc ad id, *mundi sunt cœli tui ne videant malum*, vbi ait. *Abstrusum est ad hoc de ducere Dei maiestatem, ut sciat per momenta singula, quot nascentur calices, quotue moriantur: tunicum, pulicem, & muscarum, quæ sit in terra multitudo, quanti pisces in aqua nati, & qui de minoribus maiorum procedere debeant. Nec satis est, quod aliqui contra contextum respondent, negari à Hieronymo rerum earum abiectionem ac despicabilem scientiam, & prouidentiam à Deo successit, ac per momenta singula habitam, & habendam: satis autem ab huius erroris impostura liberam & Catholicam suam mentem Hieronymus explicuit, his immediate subiunctis. *Non sumus tam fatui adulatores Dei, ut, dum potentiam eius ad inia deprimumus in nos metipsos iniuriæ facimus, eandem rationalium quam irrationalium prouidentiam esse dicentes. Solum ergo vult aliam esse, & nobiliorem rationalium quam irrationalium in Deo prouidentiam, quod & Paulus 1. Corinth. 9. illis verbis: nunquid Deo cura est de vobis? (vbi præfato errori fouere fauere) prius expellerat. Nimirum specialiori cura, & prouidentia, qua hominibus prouidet, legibus etiam & præceptis ad honestæ vitæ institutionem latis, quæ pro beatis honestatis omnis, & legis audiendæ incapacibus, ferri nequeunt: etiam, cum de iis ad homines leges feruntur.**

Curiosus. de Ortega de Deo vno, Tomus II.

4. Explorati ergo contra vniuersalem, & minutissimam erga creatura omnia & singula errantes auctores sunt. Primo qui quæstion. 1. certam. 1. prouidentiam omnem Dei erga creatura negarunt. Secundò: qui quæstion. 2. certam. 1. erga rationales omnes creaturas, vel homines saltem illam negabant. Tertio: qui eam erga actiones prænas & peccata inficiabantur quæstion. 3. certam. 1. Si enim his (quæ creaturæ certo sunt) horum sententia Deus non prouidet, procul dubio omnibus, & singulis creaturis eorundem sententia non prouidebit: illi item, qui Job. 22. Dei prouidentiam ad sublimitatem non extendi ore, & errore Eliphaz aiebant. *Nubes latibulum eius, cardines celi perambulantes nec nostræ considerant.* Rabbi etiam Moyles lib. 3. cap. 18. qui ex sublimitatibus solum hominem ob intellectus præstantiam, & splendorem cura Dei dignum, eius prouidentia subiecit à qua sublimitas reliqua omnia excludit, teste etiam S. Thom. 1. p. quæstion. 22. artic. 2. corpor. Cæsar item Iulius ex hominibus Principes & Procetres solum Dei, siue Deorum suorum curæ esse, eorumque prouidentia subieci censuit, ni ex impostura, vel ex propria sententia Lucanus Cæsaris ad tumultuantem militem exhortationem his camminibus concinnauit, & reuoluit.

*Nunquam se cura Deorum
Sic premit ut vestra vita, vestraque saluti
Fata vacent: Procerum motus hæc cuncta sequuntur.
Humanum paucis vixit genus.*

Quibus Rabbi Moyles error ampliatur: dum Dei prouidentia ad Procetres solum homines restringitur, omni vniuersali cura à Deo, siue diis suis neglecta: quo, & mediata etiam ipsorum prouidentia erga profus neglectum ab ipsis hominum vulgus reicitur. Ex Mahometanis Auerroes, Auicenna, & Algazel negantibus Deum distinctam singularium scientiam, ac prouide negandæ de singularibus prouidentie fundamentum firmiter adstruentibus, solum Algazel ab ea negandi confectio non defecit. Auicenna enim tract. 9. metaph. c. 6. toto in bonorum ordinatione, & malorum permissione Dei prouidentiam probat. Auerroes autem singularium prouidentiam Deo attribuit, cuius testimonia recitat Marsilius in 1. q. 38. art. 3. & Ferrara 1. contragentes c. 50. fed tamen, homines in his singularibus prouidentia Dei subiectis non recenset: cum eos expellat ab ea excludit vt vidimus q. 2. cert. 1.

5. Pauci ergo ex gentium Philosophis Deo singularium omnium prouidentiam negarunt, ex iis, etiam, qui addubitalle quandoque videntur, tamen aliquando in Catholicam veritatem de prouidentia Dei erga singula, & omnia creata naturali rationis ductu deueniunt: vt de Platone, & Aristotele vidimus num. 2. & Aristoteles quidem 12. Metaph. c. 2. ex constanti rerum ordine prouidentem omnibus causam causarum primam constantem, à corporeis secretam, & permanentem his verbis demonstrat. *Quoniam pacto ordo erit non existente aliquo, perpetuo, separato permanente, quod ipsum repetit quoties argumento de primo motore Deum demonstrat, vt vidimus tom. 1. de Deo vno controuers. 1. d. 2. Præterea, quæ ex lib. de mundo ad Alexandrum memorabamus num. 2. ac recitabimus de Dei erga minima, & vilia quæque cura, & prouidentia, similitudine recitatis eo num. 2. ex Platone: qui etiam in Phædone, siue de anima post medium huic ex socrate recitat sententia insulit. *Arbitratus sum intelligentiam omnia gubernare. & hoc modo ponere, quo optime se habeant: & Photinus apud Theodoret. 6. græcanicar. affection. de prouidentia post med. & Atticus apud Euseb. 15. de præparat. Euangel. cap. 4. & ipsi Platonici, Catholicæ huic veritati adhaerere: sed & Cicero ex ordine rerum Deum vnum demonstrasse videtur vt citato tom. & controu. de Deo vno d. eadem 2. retulimus prouidentiam eandem Dei de singulis & omnibus creatis docuere Porphyrius teste Cytillo Alexand. 4. Dialogi de Trinit. & 3. contra Iulianum inter principium & med. Pythagore vero Philosoph. Principis exploratissima ea sententia fuit, ita de illo scribit Iulianus 1. de prouidentia sub init.**

Gg 2 Pytha

Pythagoras, quem quasi Magistrum suum Philosophia suspexit de natura & beneficiis Dei differens, sic locutus est. Animus per omnes mundi partes commens, (id est Deus quem mundi animus vocabant) atque diffusus, ex quo omnia que nascuntur animalia vitam capiunt, &c.

6. Porro veritas hæc non solum naturaliter evidens est (vt datis aliquot insinuat. & dum ratione agamus ostendetur) sed de fide etiam est passim in scripturis sacris tradita sapient. 6. *Equaliter est illi (Deo) cura de omnibus, cap. 12. Non est alius Deus, quam tu, cui est cura de omnibus, cap. 8. sapientia genita. Cum eo eram cuncta componens, cap. 14. Tu autem Pater prouidentia ab initio cuncta gubernas. Et rursus. Attingit à fine, usque ad finem fertur, & disponit omnia suauiter. Ecclesiast. 1. de sapientia, siue, vt creatam, & increatam complectitur, siue creatam solum, vel increatam, vt per creatam communicatur, siue formaliter, siue obiectiue: ipse creauit illam in spiritu sancto, & vidit, & dinumerauit, & mensus est, & effudit illam super omnia opera sua: (in quibus omnibus, & proprio cuique ordine, & dignitate elucet) & super omnem carnem (hominem scilicet, in quo præterea formaliter etiam est) secundum datum suum, & prauit illam diligentiis se: & his quidem specialiter, & præcipue: quare & seorsim data dicitur: cum, vt sapientiam diligant, tum in eius dilectionis præmium, vt Salomoni, & aliis. Accedunt testimonia, quæ ad prouidentiam vniuersam, & speciatim erga rationales creaturas, earumque actiones, etiam prauas, antecedentium quæstionum certaminibus primis ex scriptura produximus. Mitto id sap. 11. *Omnia in mensura, & numero, & pondere constituit, que tametsi ad peccatorum insinuationem quibuldam, iuxta grauitatem peccatorum, æqualitatem dicantur, tamen, vt generale principium in omnibus Dei operibus asseritur, ad demonstrandam in hac particulari materia proportionem, & æqualitatem ad numerum, mensuram, & pondus fuisse seruatum: quare generalem ibi doctrinam, etiam speciali materię applicitam tradi docet Augustin. 4. de Genes. ad lit. cap. tert. quart. quint. & quæstion. ad Orosium cap. 89.**

7. Mitto etiam vrgentissimum, & præcipuum testimonium ex Matth. 6. & 10. & Lucæ 12. de Dei prouidentia erga passeres, ceruos, fœnum, lilia, capillos &c. quæ consonant dictis Psalm. 146. vers. 8. *qui producit in montibus fœnum, & herbam seruituti hominum qui dat iumentis fœcam ipsorum, & pullos coruorum innocentibus autem.* Quæ pro Dei erga minutissima, & vilissima quæque prouidentia inferius expendemus: vnde ad reliqua nobiliora evidens ducitur argumentum Christi etiam Domini (qui eo vsus est) auctoritatē confirmatum. Denique vniuersalem hanc Dei erga omnia, & singula quæque creatura, prouidentiam tota scriptura à capite, vt aiunt, ad calcem nos expresse docet Genes. cap. 1. usque ad hominis creationem: vbi irrationalium vniuersi creatio ornatus, dispositio, ac semina inditarum ipsi virtutum ad ægendum, atque eorum operationes, & fructus à Deo esse traditur: & in his ipsis capitibus erga creandum postea hominem, cui iis omnibus aulam apparabat (vt Iudeus Philo de mundi officio, & Patres plures recognoscunt) prouidentia elucet. Deinceps Scriptura tota instruendo, inducendoque homini ad rectam, honestamque vitam legibus, adhortationibus, conciliis, exemplis, minis, promissis, terroribus, beneficiis in sanctos, penitusque in scelestos impensis, ordine sæpe ad vtrumvis naturæ inuerso, vt plagis Ægypti, euerisione Hierico, & aliis Moysis, Iosue, & Prophetarum, ac noui testamenti miraculis stupendis insinuitur: quorum singula, & omnia Dei erga creata cuncta, & præcipue erga homines eorumque operationes, prouidentiam demonstrant. Ad eam ex scriptura ostendendam loca notauit non pauca Chrysost. 1. de Prouidentia à colum. 5. & in acta Apostolorum cap. 1. à colum. 3. & alibi sparsim: quod & alij Patres mox citandi præstiterunt. Vberior ea in re Lactantius Firmianus secundo diuini institut. à cap. 10. Copiosior adhuc Saluianus libro primo & secundo de Prouidentia.

8. Vt autem adeo apertus scripturarum sensus non esset Patrum omnium, (qui non, nisi ex scripturæ men-

te sentiunt, & scribunt) in hanc veritatem confutans illum nobis perspicuum redderet: eam nos docuit à Patribus apud Clem. Rom. 1. Recognit. vers. med. & lib. 3. pag. 3. nonnullas patres prouidentie, & accommodatæ etiam recenlet & lib. 8. pag. 4. ais: *generalis autem, & specialis parium simul, hoc modo est: quasi ad initio omnia fecerit Deus, & usque ad finem per singulos quosque prouidentiam gerat, vt vnicuique reddat pro operibus suis, illud quasi tantundem valet ac vt qui in instar, vt Ioann. 1. gloriam, quasi vniuersi à Patre. Et quamuis de hominibus tantum postrema verba sint, tamen primis rationem dedit, quæ prouidentiam de omnibus rebus probat: maxime, cum eas pro meritis distributurus, & toto fere cap. ad singula, etiam vniuersam Dei prouidentiam descendere approbat. Non est autem nunc singulorum Patrum testimonia (quod tamen mentis esset) recitare; sed vnius tantum, (quod tamen mentis cum illustriora aliquot recitanda sint certamina, & quæ ceteros Patres recenleo, ex Latinis Boet. 4. de consol. Prof. 6. & 7. & toto lib. 5. Hieron. ad id Matth. 11. Nonne duo passeres, & Ephel. 5. gratias agentes semper in omnibus ad Hierem. 32. post med. Nunquid difficile ad Zachar. 4. Septem isti oculi domini sunt. Ambros. 1. in offic. cap. 13. & 14. 1. Corinth. cap. 1. p. 4. August. 1. ciuit. cap. 11. & aliis lib. 10. cap. 14. ante med. & 3. Trinit. cap. 4. tract. 14. in Ioan. circa med. ad id Paul. venit hora &c. lib. 1. & 2. de ordine, 3. de lib. arbit. per totum. Cyprian. ad Demetr. apologia tota maxime pag. 2. Hilar. can. 5. & 10. in Matth. Prosper. lib. sententiarum ex August. sentent. 277. & 281. verba dant certam. 5. num. 6. Paulin. epistol. 36. de Prouidentia. Saluianus libris octo de eadem. Gaudensius Brixien. prefat. ad suos libros. Lactant. Firmian. 1. diuini institut. cap. 2. lib. 2. ac p. 8. lib. 7. de præmio & in Dei, à c. 7. & libro de officio hominis. Bernard. recapit. certam. quarto. Anselmus in elucidario præfationis circa medio, & sparsim latini reliqui Patres Dei erga cuncta prouidentiam, vel proponunt, vel supponunt.*

9. Consonant Latinis Græci Patres, Dionys. Areopag. de exilesi Hierarch. cap. 9. toto, maxime vltimo, vbi. *Primum enim est omnium principum, & prouidentia: inferiuscule, vna quidem de omnibus actibus prouidentia, sine. Nos aperit, planeque docet, eam esse ad omnia pertinentem prouidentiam, & à de diuini nominibus post med. iustitiæ nomine prouidentiam Dei erga omnia, & aliis; & his tradit. Diuina enim iustitia omnia disponit, & determinat: omniaque non confusa inter se, nec permixta custodiens in, quæ sunt, & omnia quod cuique accommodatum est tribuit, pro ea, quæ vniuersum quodque totum quæ sunt, attingit dignitas. De xerat autem de Diuina scientia cap. 7. vers. fin. omnia est arrixer, & semper omnia componit: effluat causa in dissolubilibus coherens, & ordinis omnium: sed quæ principum cum sequentium principis semper conuoluit, & eorum vniuersi conspirationem, concentumque pulcherrime efficit. Concordant Iulianus Martyr. quæst. 146. ad Orthodox. Irenæ. lib. 2. cap. 45. post med. Clem. Alex. 7. Stromat. pag. 3. sub init. lib. 5. pag. 21. Pedagog. cap. 8. Iulian. Polux. epistol. 154. Nazianzen. orat. 1. colum. 2. orat. 3. & sequent. orat. 15. in plagam grandis. nota 1. orat. 16. de pauper. amore. nota 44. orat. 24. secundus de Theolog. Basil. homil. 8. in dicit. auct. tempore famæ ante med. orat. de precatone colum. 2. Chrysost. 1. orat. seu lib. de Prouident. Homil. ad populum. Antioch. ante med. Nyssen. de infantibus qui præmaturo abortiuntur post init. orat. catechet. cap. 8. inter med. & fin. Athanas. contr. gent. longe à med. & vers. fin. orat. 1. contra Arrian. vers. med. de incarnatione verbi, & de uentui colum. 1. & 3. in Synopsi, lib. 15. Ecclesiast. 1. post med. Damascen. Dialog. cont. Manichæ. & 1. de fide cap. 12. à med. lib. 2. cap. 29. Nyssen. 8. Philosoph. potius Nemes. de anime facultatibus cap. 42. 43. & 44. Athenagor. lib. de Resurrect. maxime à med. Maximus sem. 48. de Prouidentia. Dorotheus de instit. fraxum. doctor. 17. Theodoret. decem sermonibus de Prouidentia & de curat. græcanicar. affection. Cyrill. Hierosolym. catech. 8. circa med. & 18. sub init. Eulabius Cæsariensis.*

de præparat. Euang. cap. 5. lib. 12. cap. 28. copiosius
Encas Gazzus in Theophrasto vers. med. & Julius Si-
renius locis citatis, quibus addit Theologorum om-
nium consensum cum Magistro in 1. d. 44. & 46. & 5.
Thom. 1. p. quæst. 12. & 3. cont. gent. à cap. 71. ad 75.
inclausus.

CERTAMEN II.

veritatis eiusdem demonstrationes Phi-
losophorum, & Patrum aucto-
ritate confirmata.

1. Primam demonstrationem attigimus supra ad
Providentiam Dei de nostris actionibus demon-
strandam; nempe naturalis ubique gentium omnium
hominum sensus, ex quo ad præcandum Deum cultu, fa-
cificiis, victimis publicis, vel orationibus & inuoca-
tionibus etiam privatis, non solum pro actionibus propiis,
sed eventibus in re quavis fortunatis, & infortu-
natorum avertione confugimus: quod enim universi vi-
dentur (inquit Aristot. 10. Ethicor. cap. 2. post med.) id
esse dicimus. Qui autem fidem hanc tollit, non valde cre-
dibiliora dicit. Etenim omnium de re quavis consensus
rationalis naturæ sensus est ab eius conditore cum ipsa
ratione inditus, quare falsus esse nequit, quin ab eius
auctore natura inclinata ad falsum oriatur, naturaliter,
quod est impossibile; tametsi ex accidenti, & merito Dei
revertitur providentiæ extraordinariæ possit adeo ad erro-
ris physici actum inclinari, de quo controuersi. de fide.
Hic autem, & naturæ proinde rationalis sensus recurren-
di precibus, cultu, & facificiis deputatis &c. pro re
quavis ad Deum continet essentialiter alium de diuina
omnium providentiâ, regimine, & dispositione; alias
in eo recensu ad eum cuius potestate, & providentiâ res
geni non fieret, erraret: ac proinde diuina providentiâ
rationalis naturæ lumine nota est. Hanc demonstrationem
exhibet Cic. 1. de natura Deorum sub iur. sin autem
(inquit) Di, neque possunt nos inuare, nec volumus, nec
timemus omnino; nec quid agamus animaduertunt, nec
quod ab eis ad hominum vitium promanare possit: quid
quod illos Diis immortalibus cultus honores, preces
adhibeamus.

2. Præclarior autem eam demonstrationem dedit Ne-
mothus de animæ facultatibus cap. 44. in hæc verba. Res
singulis regi providentiâ magno argumento est, quod na-
turaliter eius notitia hominibus est insita. Nam difficili,
& necessario nostro tempore statim ad nomen diuinum, &
preces confugimus: velut natura nos sine doctrinâ ad Dei
ipsum perducere. Non autem sine doctrinâ nos natura ad id
duceret, quod eadem natura non fert, ut fiat. Nam in
repentinis perturbationibus, & timoribus sine electione, ne-
que deliberatè, & tanquam aliquid consideramus, Dei
nomen inuocamus. Quidquid autem naturaliter quam-
que rem insequitur, in eo tanta vis est ad demonstrandum,
ut contradicere nihil possit. Nec minus viuide Tertullia-
nus 17. Apologeticè aduers. Gent. post med. hanc de-
monstrationem ita expendit. Vultis ex anima ipsius testi-
monio comprobemus? quia, licet carcere corporis, pressu,
licet infestationibus prauis circumscripta, licet libidinibus,
& concupiscentiis euigorata, licet falsis Diis exarscillata;
cum tamen respicit, ut ex crapula, ut ex somno, ut ex
aliqua valetudine & sanitate suam patitur, Deum no-
minat: hoc solo: quia proprie verus hic vnus Deus bonus
& magnus. Et quod Deus dederit omnium vox est. Iudi-
catis etiam confestatur illum: Deus videt, & Deo com-
mendo; & Deus mihi reddet. O testimonium anima na-
turaliter Christiana! Tertulliani Magistri hac in re simi-
lis, & ex parte transcriptor Cyprianus, lib. de idolor.
naturaliter confestetur, cum mens & anima sui auctoris, &
principis admonetur, dici frequenter audimus; o Deus!
& Deus videt: & Deo commendo: & Deo reddet: &

quod vult Deus: est Deus dederit. Atque hac est sum-
ma delicti, nullo agnoscente, quem ignorare non
possi.

3. Secunda demonstratio sumitur ex ordine, har-
monia, concordiaque constante, ac perpetua partium
contrariarum, ac dissimilium, motuumque vniuersi, sta-
tis, simulque legibus succedentium. Hanc demonstra-
tionem attingit primus Aristoteles 12. Met. cap. 1. verbis
hæc. Quoniam patto ordo est non existente aliquo, per-
petuo, separato, permanente? Quam ad verbum transcri-
psit Euseb. 7. de præparat. Euang. cap. 2. eandem exem-
plo illustri sensibiliorem fecit Athanas. orat. cont. gent.
vers. fin. dicens. Quemadmodum, si musicus, ubi lyram
adaptauerit, & gratia acutus, & media extremis ex arte
sua conuenierit, certum designatumque melos absoluat: ita
quoque Dei illa sapientia rerum vniuersitatem, & lyram
tenens, & æreâ terrenis copulans, & celestia æreâ,
& vniuersaque cum singulis coaptans, circum agensque na-
turalis ag voluntate vnum mandum, mundique vnum
ordinem absolutum vult, & congruent: quæ licet de pri-
ma mundi conditione dicta videantur, de eius etiam in
eo ordine, & harmonia permanentia sunt dicta, illis
verbis: rerum vniuersitatem in lyram tenens: iam scilicet
factam: & quæ, ni à Dei providentiâ teneretur,
partium diversitate, & contrarietate ipsa discordaret, id
quod expressius, & luculentius dixit Boetius 3. de con-
solar. prol. 12. sub init. sic factus. Mundus ex tam diuer-
sis, contrariisque partibus in vnam formatum minime con-
uenisset, nisi vnus esset, qui tam diuersa coniungeret.
Coniuncta vero naturarum ipsa diuersitas inuicem dissi-
ciaret, atque diuelleret: nisi esset vnus, qui, quod ne-
xuit, contineret. Non tam vero certus naturæ ordo proce-
deret, nec tam dispositos motus, locis, temporibus, effi-
cientia, spaciis, qualitatibus explicaret, nisi vnus esset,
qui his mutationum varietates manens ipse disponeret.
Nec obcurius Damascen. 1. Fidei cap. 3. post med. quo-
modo enim aduersantes natura (ignis dico: & aqua, æris,
atque terra) in vnus mundi complementum concurrissent
ad inuicem, & sine dissolutione perdurarent, nisi qua-
piam omnipotens virtus, & ea coniunxisset, & semper
conseruet indissoluta? & post alia in rationis huius con-
firmationem subdit. Non generitari talem tribuimus
potentiam: esto enim casus, temeritatisque generatio,
cuius erit ordinatio? Consilium vitæ, & perpetua.

4. Demonstrationem tertiam prædictæ proximam
ex quavis vniuersi parte, contrariis qualitatibus, atque
adeo diuersis formis figuris, dispositionibus, constante,
& persistente. Athanasius paulo ante recitata ex ipso
verba acute attingit, ac breui in simplicioribus, rudio-
ribusque mundi partibus expendit verbis hæc. Elementa
omnis sensibilis substantia, calida, frigida, humida, sicc-
ca in vnum contemporans, sua potentia efficit, ut illa sibi
mundo in se ipsa non sint, sed vnam consonamque harmo-
niam in commune absoluant. Demonstratio autem hæc
in nobilioribus aliis mundi partibus speciebus perfectio-
ribus, & perfectioribus singulis aptior, & aptior,
pro maiore cuiusque perfectione, est, ut vidit Augustinus
5. de ciuit. cap. 11. circa med. scribens. A quo est
omnis modus, omnis species, omnis ordo, à quo est men-
sura, numerus, pondus; à quo est quicquid natu-
raliter est, cuiuscunque generis est, cuiuscunque assi-
mationis est, à quo sunt semina formarum, forma semi-
num, atque formarum: qui dedit & carni originem,
pulchritudinem, vniuersalem, propagationis fecundita-
tem, membrorum dispositionem, salutem, concordiam:
qui & animæ irrationali dedit memoriam, sensum, apper-
tium, rationali insuper mentem, intelligentiam, volunta-
tem: qui nec solum cælum, & terram; nec solum An-
gelum & hominem, sed nec exigui & contemptibilis ani-
mantis viscera, nec aui pennulam, nec herbe flosculum,
nec arboris folium sine suarum partium convenientia, &
quodam veluti pace dereliquit: nullo modo est credendum
regna, dominationes, & seruantes à sua providentiâ legi-
bus alienas esse voluisse. Quibus non naturalia modo,
etiam minima, ac vilissima, sed & politica, ciuilia, &
moralia, omni que Reipublice rationalis cuiusvis ordi-
nem diuina providentiâ quoad omnes eius partes sub-
iacere apertissime, & luculentissime demonstrat.

5. Luculentius tamen adhuc & cuiusvis animalis mem-

bris, eorumque ordine, & proportionem cum inter se, tum ad munera varia animalia obeunda rem demonstrat. de generi ad lit. sub init. scribens. si viderent tantum ordinem, quatinus in membris cuiuslibet animalis apparet, non dico medicis, sed cuiuslibet medicis considerationis homini, nonne clamarent: ne puncto quidem temporis, Deum (à quo est omnis mensurarum modus, omnis parilitas numerorum, omnis ordo ponderum) ab eius gubernatione cessare? Quid ergo absurdum, quid insensibile sentiri potest, quam tam totam esse vacuum nuntium, & regimine prouidentia, cuius extrema, & exigua vident tanta dispositione formari, ut aliquanto attentius cogitata ineffabilem incuriant admirationis horrorem? Sane incusum, & conceptum illum dissimulandi impos Galenus exclamauit 9. de vlt. partium cap. 5. ante med. Nonne Opificis prouidentiam admirabimur, qui à corde sursum per thoracem, ne totum collum venas, atque artérias, ad ipsum usque caput simul deducit, inde has quidem ad plexum reformat, illas autem ad summum capitis verticem produxit? Ad demonstrationis huius robur, & lucem faciunt, quæ de celorum ornatu, & concentu, de terræ, & pratorum, montium, fluminum, fontiumque ortu maris fluxu, & refluxu, fecunda, ac florida varietate aeris, aëribus, fulgetris, aliisque meteorologicis impressionibus, metallis, ac pretiosis gemmis, & lapidibus: De animalium speciebibus, multitudine, deque eorum visibus, respiratione, sensibus, memoria, somno, vigilia, somniis, imaginibus, motu, &c. Naturales Historici, & Philosophi Medici magno studio, indagine, & obseruatione deprehensa scripserunt: Plinius, Galenus, Dioscorides Rondolietus, atque alij innumeri, quibus de rebus fere cunctis, & singulatim Aristoteles disputauit.

6. Quartam à posteriori demonstrationem subiciam ex iis, quæ ad politicam, & ciuilem hominum vitam, & Rempublicam tuendam spectant: in eam iuuenis nulla arte cultus olim incidi: iam verò senex non omnino contemnendam, & in demonstrationibus veritatis huius prætereundam iudicauit. Etenim ad Reipub. cuiusvis consuetudinem plurimis inuicem opus est, quorum ministeria, plerique nullius honoris, imò ignominie multæ cum sint, nihil fere vtilitatis habent, multoque longe minorem quam pleraque alia, quæ nihil ingenij, aut animi dotum requirunt, præterquam hominem esse. Huiusmodi sunt viarum publicarum veriores, stabulorum, & cloacharum mundaiores, puteorum fossiores, tortores, & carnicenses, & plures opifices præfatis, & vilitate, & inutilitate affines, qui nunquam ministerio distent, imò verò vix miserissimam, & famelicam vitam agere possunt. Videmus autem eiusmodi ministerijs homines Reipublicæ politice nunquam deficere: imò plures nonnulla eorum, & successum in illa (si plures simul Ministros non capiunt) ambire: suæ nimium miserie, atque ignominie sordidos candidatos: interinque à petitoribus in ministerijs illis sese in Discipulos tradere, vidi ego cum in eam incidi demonstrationem, pluresque viderint, quasi scholas carnicum, tortorum, discipulis non vacuas, inuicem humanitate, non minus, quam veltibus. Quod si eos omnes percontaris, cur ministerijs aliis æque facilibus, minusque vilibus, & valde vtilioribus se non exercent? & quare fœdis illis, & inutilibus tanto studio inhærent, & incumbant: eorum omnium responsum vnum, & commune est, quod à misero viarum publicarum, & stabulorum verfore audiui: quem misericordie gratia, tunc, cum iuuenis in hunc discursum incidi, labore, ignominia, & miseria sui ministerij propositis, ut vtiliori, puriorque se addiceret, adhortabatur. Video, inquit, ea omnia, quæ sum multos annos in hoc ministerio expertus, at hoc est fatum meum: & gratias pro consilio agens virga asinum egit: fatum ille propensionem, cui resistendo par non erat, in vile id ministerium vocabat: quam ego à Dei prouidentia pro Reipublica bono immittam huic, & similibus recognoui: vnde Deum præcipuum Reipublicæ omnis politice, ac subinde Reipublicæ totius vniuersi gubernatorem arbitror demonstrari.

7. Quin eam demonstrationem à priori dedit Lactantius 7. de ira Dei capite 4. inter iuit. & med. scribens. Quid tam dignum, tam proprium Dei, quam prouidentia?

denia? sed si nihil curat, nihil prouidet, & amissa ipsam diuinitatem omnem. Qui ergo totam vim totam Dei prouidentiam tollit: quid aliud dicit, nisi Deum omnino non esse? Vnde Epicurum Deum fatentem, & prouidentem putat, eam gentem stultam, contradictoria admittentem putat. Etenim (ait) si Deus est, prouidentem est. Possidens verò à Cicerone relatus apud Lactant. censet Epicurum, ratiorem apud vniuersos inuidia causam, ore tenus Deos admittentem, cum prouidentia negabat. Ruiz noster d. i. lect. 4. m. 1. hanc demonstrationem moralem solum esse censet, sine certitudinis, & infallibilitatis moralis, non autem physice infallibilitatis, & certitudinis, & simpliciter talis: quidem libera voluntate rebus prouidet, quæ creaturæ, & seruatur, potens absolute illarum curam absque ulla physica, vel metaphysica repugnantia negligere: est etiam bonitati moraliter repugnans cum ad melius (cuiusmodi est eorum quæ creatur, & seruatur curam habere quam contere) morali necessitate teneatur: in primis hæc ratio primam demonstrationem, seu illationem, mox subiectam, quam ipse simpliciter necessariam reputat, moraliter solum necessariam esse directe probat: secundo moralem necessitatem Dei ad optimum seu melius abunde conuenit ipsum confutari, casu adhuc, quo operaturus sit, non paucis eius Doctoris inconsequentibus notatis & ostensis. Terrio ipse ait n. 4. deduci ex creatione rerum à Deo prouidentiam discitur, quem n. 11. tertiam demonstrationem absolute appellat: nempe quod propter finem eas creauit, & ad cuius consecutionem prouide propendit illas omnes, & ordinate tendunt. Quarto, quia nec conservatio earum à Deo sine fine est. Ex eadem igitur intentione efficaciam finem obtinendi per causas naturales, & inefficaciam per liberas mentes aliqua adhibere tenetur, ut & ipse, & illæ finem assequantur: alioquin nullatenus intentione finis, sed pura complacentia foret. Quod quia conservatio ipsa, & permanentia rerum semel productarum ex eo fit, & ordo ipse in illum, ad prouidentiam sine dubio spectat, & à Deo est.

8. Sexto: rerum & ordinis earum conservatio neque esse à minori potentia, sapientia, arte, & voluntate, quam diuina, ergo vel est à Deo, qui ea producit, vel ab alio qui eas habeat æquales: multiplicata vero Diæte, dicitur Deus admittitur: vel potius exulabit à rebus uterque, cum qui verus Deus est, vniuersa essentia sua sit, cunctis emens, & per distantiam essentia, potentia, scientia, arte, & voluntate infinitam Superior, & excellens, ut t. d. de Deo mo. contr. 1. demonstrauimus. Hanc rationem video citari à Damasc. 2. de fide c. 29. init. dicentem. Nam neque deus, quæ consequens est alium prouidentem: se cum alioquin videretur subiacere. Ex quo nequeum esse Deum eandem foret. Recte igitur, & demonstrationem simpliciter nulli, & absolute, nec solum moraliter necessariam illationem ex eo, quod Deus verus sit, & mundi, & omnium quæ in eo sunt conservatorem, gubernatorem, & prouidentem esse demonstrat: Vt autem id, quod Ruiz noster fecit, videtur fecisse, detegatur, oportet animaduertere, dispositionem hanc, & demonstrationes de Dei prouidentia ex eo mundo, & omnia, quæ in eo sunt, supponere & mundum esse productum, & ordine rerum, quem in ipso videmus, illum insuper ipsum cum eo etiam ordine rerum persistere, & conservatum esse: hisque suppositis inquiratur: an, tam eius conservatio, quam reliqua, quæ à Deo ipsum spectant, esseque in illo experimur, à Deo prouidentem esse? non autem: an ex eo, quod Deus illam eandem rerum ordinem primo produxerit, Dei etiam eam quæ rerum ordinem primo produxerit, tam reliquorum, quæ in ipso sunt penes Deum esse inferantur: ita cum considerato præcise Deo, ad prouidentiam primo productis de conservationse, & reliquis Deus physice, & moraliter liber est: quare inde nulla esse potest moraliter, quod certa, & necessaria demonstratio, aut suppositione quod mundus totus cum eo ordine conservetur, & persistat à Deo ita illum seruari, & persistere debere, ac prouideam in eo prouidendo libertatem exercuisse demonstrari.

9. Demonstratio sexta à lobo c. 34. emphatica interrogatione illa traditur. Quem solus super Orbem terrarum fabricatus est? nempe & perit: ac si ita arguatur, Cur rerum ordinisque permanentis, quem videmus, penes illum esse debet, qui ita illas, earumque con-

nam primo constituat ac produxit: atqui Deus res omnes mundi, earumque ordinem primo produxit, & constituit: ergo rerum omnium mundi, atque ordinis earum cura penes Deum esse debet. Hanc demonstrationem lobo expressius posuit Athenagoras, lib. de relluct. post med. dicens. Oportere eos qui Deum admittunt, ut conditorem huius universitatis, illius ipsius sapientia, & iustitia attribuerent rerum omnium custodiam, & procuratorem; si modo fundamento constituto ac principis semel admitti in herere velint. Clarius Ambrosius lib. officior. cap. 1. med. sic fatetur. Quis operator negligat operis sui curam: quis deserat, ac desituat, quod ipse condendum putavit: si iniuria est regere, non est maior iniuria fecisse: cum, aliquid non fecisse, nulla iniustitia sit, non curare, quod feceris, summa inclementia est. Et 1. Corinth. p. 4. Est aliquid hac assensu ratione falsius, ut fecisse dicatur mundum, & curam eius non agere: & quid fecit si non ad illam pertinet quod fecit? Damasc. 2. fid. c. 29. sub init. Necessario est eundem esse eorum, qui sunt, & factorem, & providorem. Nam neque decet: & reliqua ex eo recitata num. 8. Confirmat inferius sic. Solus Deus est natura bonus, & sapiens: est igitur bonus providens, non providens enim non bonus. Nam, & homines, & animalia ratione capta propriis natis naturaliter provident: & si non provident, vituperantur. Magn. Gregor. 24. in lob capite 11. alias 26. in verba data ex lob. Per se quippe mundum regit, qui per se condidit: post pauca. Si per se ipsum regere non negligit, quid creavit: quod bene creavit, utique bene regit: & quia nec dum facta, curavit, ut essent, quæ sunt facta non deservit. Quam demonstrationem ab opposito probat Nemesius lib. de animæ facultatibus capite 44. columna prima negata providentia, Deum rerum conditorem esse consequenter negari, dicens. Nam qui putant hoc universum casu, & temere constitutum, merito dicunt omnia vacare providentia: quorum enim nemo creator sit, eorum quis erit procurator? Est enim evidens temere adesse fieri: quæ à principio temere creata sunt.

10. Advertendum tamen animo est: in iis quæ ex Patribus recitabimus plures rationes adhiberi, quæ naturaliter Deo, rerum, quas semel condidit providentiam incumbere solummodo demonstrant; non autem metaphysicè: cum Deo liberum absolute sit, quæ semel condidit, destrueret, neglecta naturali exigentia rerum natura sua permanentium semel productarum ut diutius conferrentur, & permanerent, & cum debitis perfectionibus, tum sibi, tum in ordine ad finem. Agentibus verò naturalibus, cum determinatas, vel natura sua, vel adiectis qualitatibus, vel facultatibus ad suos quæque effectus, & finem in quem ordinata à Deo sunt vires, & activitatem habent: nequeunt, quod semel effecere, non conferre, & tueri (casu quo ut putatur conservatio permanentium penes causas secundas sit, quod controuersum est, generat. multis confutauimus) nec à successu rerum successu productione abstinere. Sola ergo ratione, quam deus numero 8. tetigitque Damascenus ex factis, faciendisque, ut questioni præsentetur locus suppositionibus ibidem notatis, ratio hæc simpliciter necessaria, atque demonstratio absolute talis euadit, ut ibidem diximus. Mitto alias veritatis huius rationes pro diuina minimorum, ac vilissimorum mundi providentia certam. 4. subicienda: similiter, an hæc providentia Dei erga omnia per seipsum immediate an mediate per creatura, vel creatum aliquid exerceatur à Deo? ane immediate à Deo esse aliquibus saltem ex datis demonstrationibus ostendatur? Horum enim omnium examen, & decilio ad quæst. 5. spectat, ubi contra vltimum hæc in re non ignobilium Philosophorum errorem pergamur.

CERTAMEN IV.

Minimarum atque abiectissimarum omnium & singularum rerum diuina Providentia dogmatica, & cuius deus est.

1. Traditur expresse, & specialiter conclusio hæc à Christo Domino Matth. 6. 10. & 11. & Luc. 12. ubi Dei cura & providentia de vilissimis animalculis, & passeribus, flosculis, & tanque agri, capillis (scilicet in vilium reliquorum exemplum) habetur: ut Dei nos curet, & providentia subesse, debereque committere argumento à minori ad maius euidentissime conuincat, ac efficacissime suadeat, verba eis locis sunt ab eo. Nonne duo passeres: ad quæ Cyrell. Alexand. 5. thesaur. cap. 2. post med. Quod si putatis indecens ad minima quoque Dei providentiam erubescatis aliquantulum queso audite: & Christum. Nonne duo passeres? &c. Alterum ex Matth. 6. Considerate lilia agri, &c. Ita ponderat Augustin. 10. de Ciuitate cap. 14. circa med. Plotinus Platonici Dei providentiam usque ad hæc terrena, & ima perungere, flosculorum, atque soliorum pulchritudine comprobatur: quæ omnia quasi abiecta, & preuentia decensissimas formarum suarum numeros habere non posse confirmat, nisi inchoarentur, ubi forma intelligibilis, & incommutabilis, simul habens omnia perseverat. Hoc Dominus IESVS ibi ostendit, ubi ait, considerate lilia agri quomodo crescunt, non laborant, neque nent. Dico autem vobis, quia, nec Salomon in omni gloria sua cooperitus est, sicut vnum ex istis. Quem locum egregie ad rem hanc interpretatur Hieronym. ibi: Prosper. sent. 281. Cyrill. proxime, & Cyprian. libro 1. ep. 3. ad Cornel. inter principium & med. Rursus probatur ex Matth. 8. ubi ciciendi à Christo Dæmones, rogabant cum dicens: Si eiis nos, mitte nos in gregem porcorum, &c. Vnde Cyrell. 12. thesaur. capite 14. sub med. Dæmones Dei potestate teneri, ne porcos, fœdissima animalia, inuaderent optime collegit 4. ad Sap. 8. Attingit à fine usque ad finem fortiter, de suis duobus, altero localis distantie spatij vniuersi, altero distantie dignitatis, & perfectionis maioris, & minoris rerum, quibus vniuersum constat sapienter interpretatur Bernardus de gratia, & libero arbitrio: A summo, inquit, celo usque ad minimum vermiculum.

2. Denum omnia scripturæ testimonia recitata & memorata à nobis cert. 1. n. 6. & 7. cum de rebus omnibus & singulis vniuersi huius, (in quibus dubio procul abiectione etiam, & vilissima continentur) loquantur, præsentem conclusionem expresse absque noua ponderatione stabiliunt. Sed vnum solum illustrissimum ad rem hanc, & specialissimum testimonium omittendum non est, quod doctè obseruauit Ruiz noster d. 1. sect. 4. ex Prouerb. cap. 30. post med. ubi hæc habentur. Quatuor sunt minima terra, & ipsa sunt sapientiora sapientibus: formica populus infirmus qui preparat in melle cibum sibi: lepuleus, plebs inualida, qui collocat in petra cubile suum. Regem locusta non habet; & egreditur vniuersa per turmas suas: stellio manibus nititur, & moratur in adibus Regis. Vnde arguitur: Hæc animalcula opera ad suum commodum & conseruationem sapientiora Sapientibus exercent: atqui ea non exercent ex ratione, & consilio, & electione, cum irrationalia sint, & incapacia rationis, sed ex instinctu à Deo indito, cuiusque eorum natura, ut vitam tueantur, & commode, quatenus ex ipsis, seruent: cui instinctui ad id exequendum & obtinendum Deus potentia sua concursu, & materia, ac mediorum ex sine sibi præstituto administratione continuo præsioque adest. Quæ (sind primum Dei instinctu his animalculis indito à Deo) satis ad rem præsentem essent, ubi de Dei erga hæc etiam animalcula sicuti ad reliqua

Aristot. illa: *viliorem animalium rationem, propensionemque puerili fastidio spreuisse, dignum nequaquam est*: & illa Platonis. *Propter pigritiam, aut ignaviam negliget minima, scilicet, & vilia curare, eisque providere, quorum quodvis vitij, & imperfectionis Deum argueret. Horum testimonia integra dedimus numero tertio. Et sanè absurdissime dementisque superbie, fastidij, ignaviae, ac pigritiae esset (ni ex impotentia, aut infirmitate aequè absurdè admitteretur) res abiectionis, earumque ordinem ad sui aliqualem imitationem Deum condidisse, ac prae aliquo ex dictis eorundem curam, gubernationem, & providentiam negligere ac dedignari. Demum, si ex obiecti prouisi imperfectione Dei providentia imperfectionem aliquomodo traheret, nec perfectioribus creaturis possit providere, cum ex etiam sint necessarii imperfectæ: quod contra aduersarios est.*

7. Sed iam, quæ directè, & non ab opposito solum, secundam illam maiorem partem probant, producamus. Et primum quod Plato observavit verbis ex ipso recitatis numero tertio ab exemplo creatorum Artificum ibi: *Opes quanto periores sunt, tanto arce una in propriis ipsorum operibus & parva simul & magna absolutius, exquisitiusque perficiunt. Deus vero qui sapientissimus*. &c. Id quod obuius, & frequentibus experientis didicimus. Nempe non aequam in artefactis curam perfectionis minimorum, quam nobilium partium solum, sed quandoque maiorem à peritissimis artificibus in minimis artefactis expolendis, & perficiendis, ut in lepulculo, musca, vermiculo, viuidius pingendo quam in depingendo homine curam, & artis suæ industriam apponi: ita, ut quandoque ars & industria Artificis maioribus, & nobilioribus picturæ partibus deficiat. Ratio autem est: quia creati Artificis sensus, & attentio, ut ex arte operetur, limitata est: quare, quo plus in vnum perficiendum attentionis ponitur, eo magis alteri defraudatur, & deficit. Item: quia labore cum in attentionis, & executionis maiore, & diuturniore vires artificis creati lassantur, ac generatur ipsi fastidium: nec potest pluribus simul æque intendere, cum minor esset ad singula sensus, si pluribus intentus simul foret: quare, ut in abiectionibus, ut in lepro, musca, vermiculo, & nobilioribus partibus absoluta pictura sit, tempore, & laborandi, atque à labore diuertendi Artifices creati vel maiori, vel minori (ut cuiusque peritia, & dexteritas maior, vel minor est) opus habent. Inde verò rectè concluditur, Deum, qui sapientissimus opifex est, & de minimis & abiectionibus æque ac de magnis simulque potest curare & providere non posse non de minimis ac viliibus, æque ac de maximis providere: idque Dei arti summæ esse gloriosissimum: quia exactissimè providere magnis, & parvis, nobilibus, atque vilibus, quin horum attentissima, & accuratissima providentia aliquid exquisitissimæ perfectionum creaturarum derogeret, perfectius longè est quam nobilioribus eadem, ac modo, cura & gubernatione providere: immò cum omniū est Deo solo digna providentia, ac diuina est: quæ, nec Deo digna, nec Dei providentia esset, ni omnium foret, ut in omnipotentia, scientia, & idæis diuinis demoustrabamus.

8. Secundam partem eiusdem secundæ demonstrationis dedit Aristoteles verbis numero tertio ex lib. eius 1. de partibus animal. cap. 5. med. quorum prima, quibus viliora animalcula curæ Dei providentiæ docuit, repetimus numero sexto sub fin. nunc subiuncta ab ipso ratio tantum repetenda. Cum nulla sit res natura, in qua non mirandum aliquid habeatur. Post pauca: cum in omnibus natura numen, & honestum, & teleiurumque sit ingenium. Etenim eo digniora sunt Dei providentia creata, quod sui supremi artificis bonitatem, sapientiam, & artem magis nobis viatoribus, aut facilius ostendunt, quam nobiliora, & spiritalia, quæ clarè, & in se pro hoc sane non cognoscimus: ita, ut bene, & attentè inspecta nos in Dei conditoris admirationem, & stuporem rapiant: ergo eis providere Deo dignissimum, & perfectissimum est. Attigit etiam hoc argumentum Aquila Magistro suo

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus 11.

Apostolorum Principe Petro approbante apud Clem. Roman. 8. Recognit. inter med. & finem, sed posuit luculentissimè illud Augustinus in Plalm. 148. sub med. Sic fatus: *Attendat charitas vestra: quis disposuit membra pulchra, & cunctis, ut habeant ordinem suum, habeant vitam suam, habeant motum suum? unam bestiolam breuem, minutissimam considera, quam voluerit: si consideres ordinem membrorum ipsius, & animationem vitæ, qua mouetur: ut pro se fugiat mortem? amat vitam: appetit voluptates, deuitat molestias: ex erit sensus diuersos: vigeat in motu congruo sibi: quis dedit aculeum culici, quo sanguinem sugat? quam tenuis fistula est, qua sorbet, quis disposuit ista? quis fecit ista? expauscit in minimis? lauda magnum: qui fecit in celo Angelum? ipse fecit in terra vermiculum. Similia scribit 3. de Genes. ad litt. à cap. 13. & lib. 5. cap. 11. fin. cap. 22. & 1. de Genes. contra Manichæos cap. 16. 2. de moribus Manichæ. à cap. 9. Basil. homil. 6. Hexamer. post med. Theodoret. de curata Græcanicar. affection. libro 6. sub med. ex Platone. Anselm. in elucidario colum. 5. atque ad hoc argumentum scribit eruditè & luculenter Plinius maior libro 11. cap. 2. multaque doctè notat Ruiz in formicis, araneis, bombycibus earum texendi artibus, nullo quam naturæ indicæ seruataque à Deo magisterio iplas aliasque bestiolas ab orn. comitantibus, quo & illa præsertim tendunt, quæ ex Prouerb. cap. 30. retulimus numero secundo.*

9. Probat rursum eadem maioris pars secunda quia ratio ordinis, siue ordinatio mediorum in finem nequit non esse perfectio, immò maxima agentis perfectio est ut de se patet: est liquidem modus agendi nobiliorum agentium, rationalium scilicet, & liberorum: ex quibus præcipuum agens, & primum, quodque rationalia, & libera agentia reliqua archetypum habent, & imitantur Deus est: ac proinde nulla eius actio erga media cuiuscunque conditionis, siue abiectionis, & vilis, siue perfectæ, & nobilis esse potest, quin ordinata ab ipso ad finem aliquem (quicumque ille sit) procedat. Atqui providentia stat in ordinatione mediorum in finem: ergo providentia etiam viliū & minimorum & perfectio est, & in Deo inuenitur. Hæc ratio est sancti Thom. 1. p. quæstion. 22. artic. 2. corpor. Ruiz noster confirmat: quia excellentia virtutis actiue transeunt stat in maiori extensione ad distantiam maiorem: ut patet in omni agente operatiuo extra se & proprium subiectum: ergo, cum Deus effectus omnibus suis creatis intinè immensitate sua sit præsens, nequit esse in producendis, prouidentibusque alia maior à Deo distantia, quam entitatiua: qua, scilicet, creata eo magis à Deo distent, quo entitatiua perfectione minori, & minori magis, ac magis à Deo seunguntur: quare quo minoris & minoris perfectionis entitatiua, nempe vilioris, abiectionisque entitatis, & naturæ creata sint, eo Dei illa efficientis ac prouidentis fortioris potentiam, prouidentiam perfectionem ostendant: quare, & vilissima creata arguunt utramque in Deo summam. Hæc secundam illius maioris partem probant; non verò se solis conclusionem, nisi prima pars maioris eiusdem probata supponatur: nempe, nihil Deum indecentiæ, aut imperfectionis trahere ex cura, & providentia minimorum, & viliū, quæ in vniuerso sunt, alias hæc omnia Dei perfectiones esse non possent; est magnæ creatorum perfectiones sunt, quæ perfectiones imperfectionibus, quarum capacia sunt, adiunctas non detractant.

CERTAMEN V.

De monstrosis, & infortunatis casibus, & effectibus Dei est Prouidentia: ubi doctrinae Syrenij, & Molinae animaduerso.

1. Iustus Syrenius 4. de fato capite 25. Monstrosos effectus, & casuales, & fortuitos à Dei prouidentia extrahit: dum casuales esse, casuque accidere, respectu etiam Dei, dixit. Quod enim alicui ex sua prouidentia, scientia, voluntate, & intentione aduenit, non casu, & fortuito euenit, sed ex prouidentia scientia, & intentione ipsius. Addit vero casuales, & fortuitos esse respectu Dei, non, ut seipso ac per se ipsum operatur, sed, ut mediate per causas operatur particulares: atque hoc modo vitare videtur absurdum illud, quod ex absolute dicta propositione illa prima inferebamus: nempe monstra, & fortuitos nobis euentus diuinæ prouidentie absolute non subiacere. Infert autem inde: respectu Dei, ut per causas particulares etiam operatur casuales simul, & fortuitos esse monstrosos effectus & casus omnes, & non casuales, & fortuitos, intentos, & non intentos pro causis per quas mediate operatur diuersitate. Quod enim, ait, ouis à lupo rapiatur, ut per ouem mediate operatur Deus, fortuitum, & casuale, & prater Dei intentionem est: secus autem, ut mediate operatur per lupum; nam per ouem eius conseruationem, ac subinde à Lupo non deuorari intendit, ac vult; ut autem mediate operatur per lupum huius esum, & cibum ac subinde ouis deuorationem vult, & intendit.

2. Certe si additionis huius doctrinam solum Syrenius posuisset (quidquid de eius veritate sit, ut infra videbimus) nihil censura dignum, atque errandi periculo obnoxium doceret. Sed tamen cum propositionem primam absolute posuisset, censoria virga manet obnoxius: maxime cum additionis huius doctrinam, & exemplum ad confirmationem, & explicationem absolute suæ propositionis illius primo posita, potius quam ad moderationem, & temperatam adhibuerit: in quo à bona etiam consequentia deficit. Etenim à propositione solum secundum quid, & cum addito vera, absolute inferre, & admittere mala aperte consequentia est, quam ne pueri quidem logici patientur. Sed Syrenius nec semel, nec dissimili erroris periculo eo inferendi genere usus est. Nam libro quinto de diuina Prouidentia capite 12. sub init. voluntates, & operationes nostras prauas, temeræ, & fortuito etiam respectu Dei vtique euenire fatetur nos catholicæ posse eodem consequentiæ vicio docuit, ut ex ipso recitabamus questione tertia, certamine primo, numero secundo; id quod probat: quoniam illæ omnes contra Dei voluntatem, ac subinde intentionem eueniunt: cum tamen, ut absolute fortuito, & casu respectu Dei vtique euenire, ac subinde diuinæ prouidentie non subesse dici non solum catholicæ, sed vere adhuc, posset, oporteret, ut neque ex scientia (iuxta Boëtij & reliquorum Doctorem memoratam casus & fortuiti definitionem) neque ex voluntate permissua Dei prauæ nostræ voluntates & operationes euenirent & hæc ne aliquis ad Syrenij doctrinam offendar præcauisse sit satis.

3. Tutius bonæ consequentiæ attentior Pernotus 7. propugnaculi capite septimo, numero quarto docet monstrosos effectus casuales & fortuitos esse non quidem absolute Deo, seu respectu Dei, sed solum respectu primariæ intentionis Dei, licet respectu intentionis secundariæ Dei ipsius casuales, & fortuiti, quare nec Deo absolute casuales & fortuiti sint; nec tales esse Deo dici absolute possint. Probat: quia Deus intentione primariæ, & quasi de suo, atque ex se habita non, nisi bonum, & perfectum intendit: cuiusmodi monstrosi, &

defectuosi effectus non sunt: quare nec possunt esse contra prater. imò, & contra primariam Dei intentionem, casuales subinde ac fortuiti respectu primariæ intentionis Dei euenire. Respectu autem secundariæ Dei intentionis, quam non ex se, ac prius de suo, sed attento causarum naturalium influxu & concurrentia, cum effectibus illi producendi sunt, ac producuntur, nec casuales nec fortuitos esse: Cum Deus exigentia coniuncti illius causarum annuere intendat; ex quo non casu quidem, sed naturaliter defectuosi illi, & monstrosi effectus procedunt id quod è Sancti Thomæ sententia esse videtur questione 23. de veritate articulo secundo dicentis. De prima intentione natura esse, quod animal perfectum producat, sed, quod producat animal imperfectum est ex secunda intentione natura: quia ex eo, quod non possit trahere suam imperfectionem trahere formam perfectiorem, trahit ei id, cuius est capax.

4. Denique (ut omnes Dei prouidentiam erga effectus defectuosos, & malos ac fortuitos, & casuales opinioniones immediatæ, & directæ attingentes referre aboluimus) Molina noster 1. part. quæst. 22. artic. 4. dicitur Deum effectum casualium infortunatorum, qui ex libera creaturæ operatione (etiam non praua moraliter) procedunt, immediatam prouidentiam non habere, sed solum præscientiam, & permissuam voluntatem: ut satisfactionem libera sua voluntate, & determinatione, autem ingredientis ad natandum, & similia. Cum autem mediatam prouidentiam in Dei scientia, & voluntate permissua Dei, nec nisi ob finem vtique aliquem habenda admittat, casuales, & fortuitos respectu Dei esse omni sensu negat. Dixi hanc solum Molinæ opinionem restare, ut omnes hæcenus excogitatae opinioniones immediatæ & directæ Dei prouidentiam erga monstra, & mala physica & infortunatos effectus casualesque, & fortuitos attingentes recenserent: indirecte enim per consequentiam, & mediate ad eas etiam spectant: an Deus faciat, ac velit monstra, & casuales defectus, & fortuitos monstrosos, & defectuosos realiter formari? Negant quippe Sancti. Bonauent. in 1. d. 17. artic. 1. questione 2. corp. & ad argumenta. Richard. Abi artic. 4. corp. & ad argum. quia casuales & fortuiti effectus sunt defectus intentionis in causa, quæ à Deo non est: secundò: quia temerarium, quæ tale, non est à Deo vtatur. Tertio: quia, si à Deo casus & fortuitus quæ tale sit, & causetur, erit fortuitum & casuale respectu Dei.

5. Sit prima conclusio. Monstrosi, & casuales effectus tales non sunt respectu Dei, ac subinde diuinæ subiacent prouidentie. Probat ex Sapientia. 1. cap. 1. vbi de scientia Dei practica (quæ idem quod prouidentia, nec sine Dei voluntate est) dicitur. *Mem. 12. (in antiquam fiant: monstrum autem in principis casualitatis fortuitis est: respectu autem eius, qui aliorum eorum scientiam practica, & voluntatem præhabet, casus fortuitus & prater intentionem non est, cum casus (ex Boëtio iam recitando, Aristotele, Philosophis & Theologis cunctis) non solum non intentus, sed inopinat ei, cui casus, & fortuitus est, esse prius debet: inde Boëtius 3. de Consolat. prola 1. circa medium respectu collectionum causarum omnium, à quarum multo per se causetur, casum esse posse concludit. Sic enim (ait) eueniente in ordinem cuncta Deus loci esse solus meriti reliquos potest.* Vnde statim colligit cum Aristotele, & aliis Philosophis casum solummodo respectu causæ particularis illam neque intendit, nec per se causantis esse posse: sic autem inferius concludit. *Itaque igitur definire casum: esse inopinatum, & ex consequentiæ vero, atque confluere causas facit ordo ille inevitabilis connexionis procedens: qui de prouidentia fonte descendit, & eas suis temporibus disponit: quod exemplo bonorum ex eodem fonte manantium, & iterum in eundem alium confluentium illustrat metro 1. Nazianz. orat. 3. contra Iulian. col. 4. numero 13. Vbi per circuitum quodam mundum hunc vniuersum gubernat, ac moderatur, & que omnes nostras fluctuant, simul, mouentque fluctuant, & que per mutationes quidem mouentur, ac fluctuant, & que per mutationes, aliaque aliter se habeant, ut quæ-*

non ad diuina prouidentia ordinem, & constitutionem fixa, & stabiles sunt; etiam per contraria gradiantur, orat. 1. in plag. gradin colum. 2. n. 4. exponit unde huiusmodi plagæ, & flagra oriuntur, & quæ sit eorum ratio: verum inordinatus quidam, ac praposterus, & gubernationis omnis expertus vniuersitatis motus ac temeritas; tanquam videlicet, nemo sit, qui rebus moderandis præsit, & denique casus hac ferat? An potius vniuersa eam verum moles prouidentia frano (cui casus non est) eam ducente in aduersum moueatur, & collocatur? Hoc vtiq.

6. Augustinus quæstione 4. ex octoginta tribus init. Quidquid casu fit, temere fit: quidquid: mere fit, non fit prouidentia. Si ergo casu aliqua sunt in mundo, non prouidentia vniuersi mundus administratur: atque à negatione consequentis negationem antecedentis ita concludit: Illud bonum cuius participatione sunt bona cetera, quæcumque sunt, non per aliud, sed per seipsum bonum est quam diuinam etiam prouidentiam vocamus. Nihil igitur fit casu in mundo, scilicet respectu Dei, cuiusque prouidentia; per quam fit: in Plal. 31. ad id verum tam in diuino aquarum multarum aut: si casibus reguntur homines (etiam respectu Dei) nulla prouidentia, aliquid geritur. Et 3. de Trinitate capite 2. sub init. de seculis luminarum & raro existentes: etiam specio: syderum, & terra motus, & monstrisq. parvis animalium, & quæcumque similia, quorum nihil fit sine prouidentia Dei. 5. de Genes. ad littid. Plalm. 148. ignis grando, nix, glacies, spiritus procellarum, & quæ faciunt verbum eius: notat contra putantes partem æris inferiorum casu non prouidentia agi dictum esse: his verbis. Nihil enim, tam videtur casibus volui, quam omnes ista procellosa, & turbulenta qualitates; quibus cæli huius inferioribus (quod non immerito terra nomine deputatum est) facies variatur, & vertitur: sed, cum addidit: quæ faciunt verbum eius: satis ostendit eorum quoque verum ordinem diuino subditum imperio latere nos potius, quam vniuersitatis diuine nature. Propter in eadem Plalm. verba. Quorum nihil fortuitis moribus subiacet: & singula quæque eius letitia seruient, qui, ut vult de omnibus, atque in omnibus secundum causas occultas ratione operatur: & sent. 28. ex Augustiniani. Cum Saluator dicit vnum passerem non cadere in terram sine voluntate Dei, & quod senem ægi, quod post paululum mitemum est in clibanum, ipse tam formet ac vellet: nonne conformatur non solum istam mundi partem rebus mortalibus, & corruptibilibus deputatam, verum, etiam vtilissimas eius, abiectionisq. particulas diuina prouidentia regi: ne fortuitis perturbati moribus ea, quorum casus comprehendere non possumus asserimus? Anselmus circa med. elucid. rogar. Actidit quia casu? Respondetur. Nihil omnino sed ordinatione, Inferiuscule, Casus nihil est. Scriptum autem est (Job. 1.) nihil in terra sine causa fit.

7. Ratio prima. Casus est inopinatus euenus, ex Boetio recitato numero quinto & Philosophis & Theologis cundis: ergo respectu Dei omnia præscientis, autem eueniant, nihil est casus. Vnde thesauri inuentio à sorsore scientie inueniendum casus ipsi non est: vt bene Aristoteles secundo Physicorum capite quinto & sexto à textu 51. Secunda ratio: quia casus debet esse præter intentionem, & ordinem causantis, cui casus est, & quod subinde causa illius per accidens sit, vt ait Aristoteles citato capite 5. Damascenus 2. fide capite 2. circa medium, omnes Philosophi & Theologi. Nihil autem, quod ex præscientia alicui euenit præter omnem eius intentionem, etiam permissum, euenit. Nihil autem est quod non ex scientia Dei sit, ac subinde intentione, permissum saltem, si praua actio est, & ordinatione postitua, si solum physice malum, & defectuosum sit: ergo nec casus respectu Dei. Confirmatur: quia nullus effectus extrahitur ab ordine, & intentione cause vnius adhuc particularis, vt casus respectu illius esse possit, nisi per aliam causam impediendam cause illius ordinationem, & determinationem de sese ad agendum: quod ab aliqua causa accidere cause primæ vniuersali l eo repugnat. Vregetur: quia monstra, portenta rarique, & casuales effectus omnes vitra intentionem physicam, & naturalem exigentiam coniungit causarum naturalium consuetudinem ad cuiusque effectus productionem, non sunt, sed iuxta coniuncti illius determinatam actiuitatem, & exigentiam; tamen respectu cause cuiusque illius coniuncti, nec iuxta determinatam actiuitatem, & exigentiam, seu intentionem sit: quare, etsi huic sit casualis, secus autem omnium coniunctio: ergo multo minus erit præter Dei, illud coniunctum libere, & ex aliquo sine disponentis intentionem. Tertia ratio: quia causa respectu cuius euentus casualis est, non est causa per se euentus casualis, sed per accidens: atqui Deus nullus effectus potest esse casualis respectu Dei. Maiore est Aristotelis secundo Physicor. capite quarto, textu quarto collato cum capite sexto, text. 66. & 67. Sancti Thom. 3. contr. gent. capite 86. med. & 1. parte, quæstione 19. articulo sexto corp. & 1. 2. quæstione 109. articulo primo ex Auicenna 10. metaph. capite primo, idcirco reducente effectus sublationum in motum celorum, Sanctus Bonauentura in 1. d. 37. articulo secundo, quæstione secunda, in sed contra Oxami quodlib. primo, quæstione 17. Richard. ea d. 36. articulo quarto, quæstione 1. ex Auicenna 1. Physicor. cap. 14. Damasceni, Nemesij proxime, ac Philosophorum & Theologorum omnium minor probatur: quia causa omnis per accidens in causam superiorem aliquam per se reduci debet: vt iidem docent; quod supremæ causæ Deo repugnat.

8. Ob præfatas rationes naturales, seu demonstrationes, nihil in vniuerso monstrum, & casuale respectu Dei esse; sed, quidquid tale respectu cause alicuius secundæ particularis est, ex scientia intentione, & prouidentia Dei euenire docent Philosophi Sapientiores citati, & recitati à nobis quæstione tertia, certamine 1. ab init. ad numerum 5. inclusive item Ammonius in Porphyrium. Ioannes Grammaticus in 2. Physicor. vbi etiam Simplicius, & in 1. de celo text. 51. quibus alioribus fidei nostræ fundamentis innitentes consentiant Catholici Theologi omnes ad vnum. Magister in 1. d. 4. cap. voluntas ergo vbi omnes eius interpretes ex Augustino 3. de Trinitate capite secundo sub init. à nobis recitato supra Alexand. 1. part. quæst. 26. metaph. 4. 2. 2. Magnus Albert. 1. part. quæst. 67. metaph. 3. Sanctus Bonauentura in 1. d. 45. dub. 4. & in 2. d. 37. artic. 2. quæst. 2. Sanctus Thomas 1. part. quæst. 19. artic. 6. corp. quæst. 22. artic. 2. ad 1. vbi eius interpretes omnes Caietan. Bafiez. Valsequez. Molina. Zamel & reliqui, & quæst. 103. art. 7. ad 2. & 3. quæst. 116. art. 1. corp. & ad 2. 3. cont. gent. capite 92. verit. fin. quæst. 2. de verit. art. 14. ad 5. quæst. 3. articulo 8. ad 3. Richard. in 2. d. 37. toto art. 4. maxime q. 2. Carthus. in 1. d. 39. quæst. 3. col. 2. §. Præterea de hac materia. Durandus ibi quæst. 3. art. 2. n. 9. Capreolus in 1. d. 40. artic. 2. concl. 13. Eggydius in 2. d. 11. quæst. 1. articulo 2. corpor. Okam. proxime Henric. quodlib. 6. quæst. 19. præcipue à medio, Ferrara 3. cont. gent. cap. 93. paucisque verbis scholæ omnes Thomistica vtiq. Dominicana, & Iesua nostra, Scotica, Nominalis, & Durandina Porro ex dictis hæcenus eius quæstionis (an aliquid in rebus & actionibus liberis nostris, etiam prauis contingens respectu diuine prouidentia dici debeat?) facillime se dat resolutio vnica conclusione negatiua: omnis finis variis conclusionibus, contra quinq. modos affirmandi propositos à nostro Ruiz disputatione prima, sectione noua, & rationibus aliis postremæ, & generalis sue conclusionis, ab statim assignanda missis etiam.

9. Sic ergo secunda negatiua conclusio: quia effectus omnes naturalium causarum ab efficaci natura sua Dei voluntate, & prouidentia necessario, & ex antecedente necessitate natura, & causalitate ipsorum productionem proueniunt: quare, & ita sunt, vt ne pro priori quidem nature ad sui absolutam positionem, posita diuina de ipsis prouidentia poterint non poni: quare nec libere in se ponuntur, ac diuine prouidentia coniunguntur vt illi non coniungi absolute potuerit, ac subinde illi contingenter iungantur. De liberis nostris actionibus perperam schola Thomistica Dominicana inde contingentiam respectu diuine prouidentia negat: quia hæc decretum prædetermina-

H h 2 cium

Christoph. de Ortega de Deo vno, Tomus II.

tium earum necessario claudat; nec multo melius
e nostra; Thomistica etiam, seruata aliquot: quia
earum praefinitionem scientia media regulatam includat:
vtriusque enim libertatem nostrarum voluntatum & actio-
num euerit (et si clarius, & notius primo decreto quam se-
cundo) satis contendimus t. r. de Deo vno controu. 3. d. 1.
& tom. hoc 2. contr. de volunt. d. vlt. Pennotus vero contra
5. propugnat aculum, vt libertatem arbitrij & operatio-
num nostrarum seruet illam earum contingentiam
respectu diuinae prouidentiae admittit, cui praefuit Conra-
dus 1. 2. q. 79. art. 1. §. Nota talis inquam: sed hi etiam ab-
errant a vero: quia, cum diuina prouidentia de liberis
nostris actionibus nullam de sese intrinsecam connexio-
nem, & efficaciam includat, sed solum ratione scientiae
mediae, qua regulatur connexionem habeat, quae logi-
ca solum, & consequens est, & necessitatem solum conse-
quentem habet coniunctionis cum effectu purificata con-
ditione, & eius seruat respectu arbitrij nostri contingentiam,
non minus quam effectus ipse liber, à quo demum
scientiae & prouidentiae positio pendet, suae causae liber-
tatem non laedit, etsi necessario, ac non contingentem ex
suppositione, quod sit, seu quamdiu esse debeat de quo
d. 2. & t. r. de Deo vno cap. & hic contr. 7. de scientia, qua
praedestinatio & decretum auxilij efficaciam collatum re-
gulatur, agentes dicemus quae nunc proximas con-
clusiones apparenter oppugnant tertia conclusionem dis-
parent.

10. Dico tertio contra citatos num. 4. sine. Monstra,
& casuales, & contingentes nostros effectus qua tales, &
casuales sunt, vult & causat Deus: Non loquor de prae-
tis hic, & nunc actionibus nostris, quae solum permittit,
nec adhuc interpretatur, sed serio prohibet, & auersa-
tur, atque vt non sint quantum satis est, & ultra ex parte
sua facit, & praestat, de monstris & casualibus natu-
ralibus. Probatur: quia monstrum ex Aristotele 4. de
generat. animal. cap. 4. & 2. Physic. text. 83. & Doctoribus
cunctis. *Monstrum est effectus naturalis à sui agentis na-
turalis perfectione raro degenerans: vt homo v. g. biceps,
aut monoculus.* Atqui Deus vult, ac sua prouidentia fa-
cit, & disponit, vt effectus à sui agentis perfectione raro
degeneret fiat: ergo vult, & causat monstrum qua tale.
Probatur minor: quia vult & causat Deus, itaque prou-
identia disponit coniunctum causarum omnium con-
sistentium, aut ita degeneres, & raro à suae causae perfe-
ctione egrediantur, & fiant. Quo ipso argumento de
casualibus aliis effectibus, non adeo raris, & similiter
de contingentibus, & liberis nostris actionibus non prae-
uis moraliter. Probatur: quia ad vtrorumque casualita-
tem, & contingentiam collectionem causarum, vt casu
respectu causae particularis cuiusque, & actiones liberae,
& contingentes, non praeuis à nobis fiant Deus disponit,
vt bene obseruat Sanctus Thomas 1. part. quaest. 19. corp.
fin. & quaest. 22. art. 4. corp. fin. & prior Dionysius 4. de
diuin. nomin. Nec tamen inde (vt ij contra quos datis
conclusionibus pugnamus contendunt) inferitur respectu
diuinae prouidentiae effectuum monstruositatem, ca-
sualitatem, & contingentiam intendentis, & causantis,
monstruosos, casuales, & contingentes esse: sed solum
respectu causae particularis, à cuius perfectione raro
effectus monstruosus degenerant, & à cuius intentione, na-
turalique determinatione, & exigentia, ac ordine physi-
coe agentis liberi, praescientia etiam, & ordine inten-
tionali recedunt, casuales: ac denique contingentes, & li-
beri effectus respectu nostri, à quorum indifferenti pote-
state liberi sunt, & denominantur.

11. Ino vero inde potius euincitur, nec monstruosos,
nec casuales, nec contingentes effectus esse respectu Dei
eiusque prouidentiae erga monstruositatem, casualitatem,
& contingentiam respectu causarum particularium se-
cundarum cum id ipsum, & praesciat, & intendat, &
causet, vel permittat saltem Deus: quare nec praeter eius
scientiam, intentionem, directamque casualitatem, &
virtutem, alio, quam, quo tendebat, ab illa alia causa
detortam, monstruositas, casualitas, & contingentia illa
procedit: ac subinde, nec respectu Dei monstruosus, ca-
sualiter, & contingenter sit, ac est; fieret autem & esset,
ni directè praescita, intenta, & causata vel permitta à
Deo fuisset. Confirmatur: quia vt bene Sanctus Thomas

quaestione 22. articulo secundo ad 2. *Corruptiones, &
defectus in rebus naturalibus dicuntur esse contra
naturam particularem; sed tamen sunt de intentione
naturae vniuersalis; in quantum defectus naturae est
in bonum alterius, vel totius vniuersi.* Vocat autem na-
turam particularem, quae rei cuiusque est; vniuersa-
lem rerum coniunctum, ex quo defectuosi calca-
les effectus proueniunt, quatenus altera alterius, vel
omnes in vniuersi commodum naturae inclinationes pro-
pendent, vel Deum, qui eis commodis intencus, rari-
de ea natura propensione prouidit. Et hac quidem do-
ctrina penetrata, vnde contra praefatas conclusio-
nes aduersariorum argumenta, quae ex illius attentione
minore orta sunt, prorsus evanescent; vident illa,
qui vult, apud nostrum Ruiz sectione septima ad iura
& solutiones sectione octava, vbi numero decimoquo-
to, argumento aduersariorum à simili delumpto et mi-
raculo, quod tale esse aiunt respectu Dei nostras & suas
conclusiones confirmat, quia respectu Dei nullum mi-
raculum esse potest vt Sanctus Thomas bene obicit
2. part. quaestione 105. articulo octauo corp. finem.
*Nihil potest dici miraculum comparatione potentiae di-
uinae: quia quodcumque factum diuinae potentiae cum na-
tura est minimum.* Quantumvis respectu potentiae crea-
tae magnam sit, & excedens. Vnde argumento aduer-
sarium inuerso legitime inferitur: respectu Dei, cuius-
que prouidentiae nihil contingens, casuale & monstru-
sum esse: ex priori Sancti Thomae testimonio, & dicitur
quaestione tertia de Dei erga actiones prauis prouiden-
tia, quomodo monstra, & defectuosi effectus, et ma-
la physica sint in se, possunt vniuersi maiori perfectione
inferuire, vel rei alterius bono, ac obinde à Deo in-
ordinari, ordinari, ac prouideri, vel etiam ob finis alios,
quibus inferuire valent, libere à Deo praedestinari, vt
vltius addebamus, & quidem est intra suas species
defectuosa monstra sint, aut aliquid diuinae bonitatis
physice participant, & imitantur vt amati à Deo
possint, & amantur, cum ab eo de facto, & absolute
sunt.

12. Dico quarto contra nostrum Molinam, informatam
euentibus ortis ex liberis creaturae actionibus, & appli-
cationibus, etiam prauis, non permittit solum, sed
positiue erga illos prouideri Deus: dixi ortis à liberis
actionibus etiam prauis, non autem de actionibus
etiam prauis, quae sunt euentus nobis omnium inuisi-
bilissimi. Eis quippe Catholici omnes cum Molina con-
ueniunt Deum permittit solum voluntate prouideri.
Nec de eis Molina specialem hanc suam conclusionem
posuit. Probatur conclusio: quia, etsi libera crea-
turae actione effectus informati pendent, verbi gratia,
suffocatio ingredientis libere ad natandum, vel gra-
dientis vltro per anfractuum, vel eminentiarum culmi-
na lubrica, & gressu difficilia praecipitium; tamen vt suf-
focatio, vel praecipitium, & similia de facto eueniant
plura alia positiue consunt, & plura impediunt re-
mouentur. Accedit, quod eorum pleraque effectus
praedestinationis sunt, vt in gratia decedant, qui, si
infortunatis illis effectibus perirent, à gratia sua pec-
cando deciderent; alij vero, si naufragio diuitias pec-
catorum resipiscerent, quod prosperis potius euentibus aug-
mentarent. Certum autem est effectus omnes praedesti-
nationis, & media omnia nos ad meliorem frangem ab-
uocantia, non permittit solum, sed positiue ipsorum
voluntate à Deo prouideri. Denique plerumque in
penam peccatorum infortunia maxime posita, &
iustissima voluntate, & prouidentia Deus disponit.